

RUDAR

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. — Posamezna številka po 10 vin. — Naročnina za Nemčijo za celo leto 4 marke, za Ameriko 1 dol. 4 cente. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklamacije so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

GLASILO SLOVENSkih RUDARJEV IN FUŽINSKIH DELAVCEV AVSTRIJSKIH.

17. šte. v.

V Ljubljani, dne 12. junija 1914.

V. leto.

Iz preteklega časa.

Spomini na pričetek rudarskega gibanja v avstrijskih planinskih deželah.

11. junija poteče četrto stoletje, odkar se je pričelo med rudarji v avstrijskih planinskih deželah resno gibanje. 11. junija 1889. je izbruhnil prvi štrajk v Ljubnem v rudniku Münzenberg ob 6. zjutraj. Že istega dne popoldan so sledili štrajki v Seegrabnu, v rudnikih Inaberger in Dražil. Dan pozneje pa so zastavkali tudi rudarji v Tollengrabnu. Gibanju so se pridružili tudi kovinarji v Donawitzu tako, da je bilo samo v ljubniškem okraju 6000 stavkajočih.

Težko je bilo življenje v onih časih: Nizke plače, dolg delavni čas, delavci brezpravna para. Koalicijska pravica je bila samo na papirju. Organizacij ni bilo. Pred stavko smo imeli v Ljubnem bralno društvo, ki je bilo nastanjeno v gostilni »pri ladji«. V bralnem društvu smo bili delavci vseh strok. Policijstvo je bilo takrat še vse bolj v cvetju kakor sedaj. Konfidentje so se potikali po mestu in po rudniških kolonijah in stikali za anarhisti, h katerim so takrat mešali tudi socialiste. Ko smo imeli posvetovanja za stavko, smo se skrivali za Muro v kopalne barake in marsikateri večer smo prečepeli tam čez polnoč. Drugje ni bilo varno, ker so nas zasledovali tajni policijoti in konfidenti. Naša posvetovanja so imela toliko uspeha, da smo stavili zahteve in sicer ustmeno pri posameznih rudnikih, na katere smo dobili 10. junija zvečer v čakalnici rudnika Münzenberg odgovor. Naše zahteve so bile: 2 gld. dnevne mezde, osemurni delovnik z izhodom in vhom vred, prosto svečavo. Alpska montanska družba na nam je ponudila samo 10 odstotkov povišanja taktarnih mezd, ki so znašale od 85 krajcarjev do 1 gld. Ker smo to odklonili, smo zastavkali. Ali takoj zjutraj, ko smo začeli stavkati, smo imeli dve žrtvi. Dva rudarja sta zabila z deskami dnevni rov (Tagbaustollen); ta dva so takoj odpeljali orožniki v zapor. Na ime enega se spominjam, bil je rudar Wodrova, ime drugega sem pozabil. Četrty dan pa so pri rudniku Münzenberg poklicali v pisarno 18 rudarjev ravno tako tudi pri rudnikih v Seegrabnu. Povsod je bil prisoten tudi kakšen zastopnik okrajnega glavarstva, ponekod tudi rudniški komisarij. Vpričo gospode so rudniški delovodje zahtevali, da naj gremo popoldne na delo. Ker so poklicani rudarji po vseh rudnikih odklonili zahtevo rudniških delovodij, so navzoči zastopniki političnih oblasti odredili, da so vse naše zastopnike takoj odgnali v zapor. Orožniki in vojaščina so bili povsod pripravljeni. Tako je bilo tudi

pri pisarni v Münzenbergu. Postavili so nasproti pisarne po dva in dva rudarja skupaj, od zadaj in od spredaj pa pol kompanije pešpolka, za špalir pa na vsakem kraju pet orožnikov. Tako so nas gnali v mesto Ljubno, kakor najhujše roparje in tam so nas zaprli v šolsko poslopje. Za onimi rudarji v Münzenbergu so potem pripeljali še odposlance drugih rudnikov. Popoldne pa so nas razposlali z odgonskim vozom. Omeniti moram še, da nam še tega niso dovolili, da bi se preoblekli, ali zaprli svoje kovčge oni, ki so bili samci. Odposlali so takšnega, kakršen je prišel v pisarno, ne da bi vedel, kam da gre.

Med tem časom pa je izbruhnila stavka tudi v köflaskem in voitsberškem revirju; stavkalo je tudi približno 1000 rudarjev. Ti so dosegli takrat minimalno plačo 1 gld. 20 kr., a družba je bila vedno nasprotna tej pridobitvi. Dolgo let se je trudil centralni ravnatelj Roehlich, da bi bil odpravljen minimalni plačo. V Köflachu ni bilo žrtv pri tej stavki, a pridobitev vendar znatna.

Ravno takrat pa je izbruhnila stavka tudi v slovenskih revirjih Trbovlje, Hrastnik, Zagorje, Zabukovci. Prvi večer, ko je izbruhnila stavka v Trbovljah, so korakali rudarji od postaje proti Trbovljam v sprevedu. Rudar Trenkaus si je dovolil šalo, da je spremljal spreved z rogom. Zato so ga takoj zaprli. Rudarji so ga hoteli rešiti iz orožniške kasarne, zato je okolo 20 orožnikov stalo vso noč z nasajenimi bajoneti okrog kasarne. Pozno ponoči je šele razgnala ploha dežja vsakega na svoj dom. Drugi dan pa je že prišla vojaščina, ki je zasedla vso dolino. Rudarji v Zagorju so imeli takrat veliko uspeha; prisilili so trboveljsko družbo, da je morala odstaviti ravnatelja Vrznika in mojstra Jereba. Mal uspeh pri povišanju mezd in skrajšanju delavnega časa so dosegli rudarji takrat tudi v slovenskih revirjih, 12% povišanja povprečno.

Okrajni glavar Wagner v Celju je tudi v Trbovljah nastopal nesramno. Z vojaščino je dal zajeti čez 400 ljudi, rudarje, njih žene in otroke, ter jih pustil peljati s posebnim vlakom na okrožno sodišče, kjer so jih pa seveda kmalu izpustili. Omeniti je treba še, da so se rudarji takrat skrivali po hostah in hribih pred orožništvom in vojaščino. Stavka je trajala v slovenskih revirjih najdalje in sicer približno štiri tedne. Od istega dne dalje, ko se je pričelo resno gibanje, pa datira tudi pričetek organizacijskega dela. Ustanavljali so povsod izobraževalna društva, ki so dobila takoj ogromno število članov. Po splošnem rudarskem kongresu, ki se je vršil leta 1890 na Dunaju, pa se je ustanovila strokovna organizacija za revir Voitsberg in Köflach. Po sklepu rudarske kon-

ference z dne 25. decembra 1894 se je razširila čez vso Štajersko. Pozneje, v letu 1896., čez vse alpske dežele, leta 1903. pa se je združila v rudarsko Unijo za vso Avstrijo.

Rudarji! Četrto stoletje poteče 11. junija, kar so pričeli prvi boritelji za rudarske zahteve boj proti rudniškemu kapitalizmu. Velike so bile žrtve, veliko bojevnikov že počiva v hladni grudi, ki so pričeli ta boj. Pričeli ga niso zaman. Marsikaj se je že izpremenilo na boljše, danes je boj veliko lažji. Oklenite se organizacije, da izvršite to, kar so pričeli Vaši predniki pred petindvajsetimi leti. M. Č.

Podjetniške grablje.

O uspehu leta 1913 Alpske montanske družbe smo na kratko že poročali. Danes hočemo še omeniti, da je tudi gospodom delničarjem te družbe bil dobiček premajhen, katerega jim je vrglo leto 1913. Na občnem zboru Alpske montanske družbe, ki se je vršil dne 16. aprila t. l., se je njen ravnatelj Rothballer bridko pritoževal, da je bila kupčija v poročilnem letu slaba.

Tako-le nekako je tarnal: Doma je šla kupčija zelo slabo; navezani smo bili večinoma le na izvoz v tuje države, pri tem pa smo vsled hude konkurence čestokrat morali cene blagu zniževati. (To je verjetno, ker je n. pr. železo povsod cenejše kakor v Avstriji.) S kravavečim srcem je moral prestrašenim akcionarjem sporočiti, da je po več mastnih letih napočilo leto, ki je nekoliko manj zabeljeno. Kako bo v bodoče, ne more povedati. Naročil je sicer nekoliko več kakor v pretečenem letu, ampak cene so tako nizke, da (o groza!) čistega dobička ni bogve kaj pričakovati.

Alpska montanska družba je, kakor znano, ena izmed največjih družb te vrste v državi. Ima rudnike, premogovnike, plavže in železarne. Pri nji dela v Donawitzu, Ljubnu in drugod po Gornjem Štajerskem tudi zelo mnogo slovenskih delavcev, za to nas javkanje te gospode zanima. Sicer pa smo ga itak že navajeni od naše dične Trboveljske premogokopne družbe. Ko človek sliši, kako »neizbrečeno« slabo se godi ubogim delničarjem, bi nehote segel v žep in gospodi stisnil par grošev.

No, vseeno si revščino Alpske montanske družbe oglejmo nekoliko natančneje! Blagajniško poročilo, ki je ubogim gospodom na občnem zboru delalo take preglavice, je izkazovalo, da znaša obratovalna glavnicna družbe 72 milijonov kron. Čisti dobiček za pretečeno leto, ki je po kapitalističnih nazorih gospodov delničarjev topot »zelo slab«, znaša za leto 1913 »samo« 15 milijonov kron. Razdelili so

LISTEK.

Maksim Gorkij:

Duševni boji.

Pomlad je, jasno sije solnce. Vsi ljudje so veseli, celo šipe oken na starih, kamenitih hišah se milo smehljajo.

Po cestah mesteca se preliva pestra, praznično oblečena množica. Vse mesto je na nogah — delavci, vojak, meščani, duhovniki, uradniki, ribiči. Vsi čutijo pomlad v krvi, govore glasno, smeje se, šalijo in pojo. Kakor veliko, zdravo telo so vsi napolnjeni z veseljem do življenja.

Pestro barvani solnčniki, ženski klobuki, rdeči in modri otroški baloni, vsi so podobni čudovitim cveticam. In kakor iskreči se dragi kameni na sijalnem oblačilu bojnega kralja se povsod smehljaje in radostno svetijo obrazi otrok, veselih vladarjev sveta.

Bledozeleno listje na drevsih se še ni razvilo in srka, zvito v brstje, željno gorke solnčne žarke. V daljavi igra godba in vabi.

Vtisk imaš, kakor da so ljudje vse hudo pretrpeli in kakor da je bil včeraj zadnji dan težkega, morečega, ostudnega življenja. Danes pa so se vsi zbudili kakor otroci z jasnimi obrazi, s trdnim, veselim zaupanjem in vero vase, v nezmagano svojo voljo, ki se mora

vse ukloniti pred njo. In tako gredo združenih, gotovih korakov bodočnosti nasproti.

Čudno je bilo, moreče in neprijetno, v tem živem vrvenju veselih ljudi zagledati žalostno obličje. Ob roki mlade žene je šel mimo visok, krepak mož, gotovo ne nad trideset let star, toda s popolnoma osivelimi lasmi. Držal je klobuk v roki, njegova okrogla glava se je srebrno blestela, suhi, zdravi obraz je bil miren in z večno otožnostjo obsenčen. Velike, otožne, napol zastrte oči so gledale tako, kakor morejo gledati v svet samo oči človeka, ki nosi v sebi globoko boleost in je ne more nikdar pozabiti.

»Oglej si pozorno to dvojico in zlasti moža,« je dejal moj tovariš. »Pretrpel je eno tistih dram, ki se vedno češče odigravajo v delavskih krogih severne Italije.«

In sodrug mi je pripovedoval:

Ta mož je socialist, urednik tukajšnjega delavskega lista, preje sobni slikar. Ena tistih narav, ki jim je znanje vera in ki jim vera še bolj užge žejo po znanju. Srdit, moder sovražnik klerikalcev — le pogled, s kakimi sovražnimi pogledi zagledujejo črni kutonosci njegovo postavo.

Pred kakimi petimi leti, ko se je pečal s socialno propagando, je nalezl v enem svojih okrožij na dekle, ki je takoj zbudila njegovo pozornost. Tam so se žene preveč učile, da molče in neomejeno verujejo. Stoletja in stoletja so razvijali duhovniki to zmožnost v njih,

in sicer s polnim uspehom. Nekdo je resnično pripomnil, da je katoliška cerkev zgrajena na prsih ženske. Češčenje Madone ni le poganško lepo, ampak predvsem — modro. Madona je preprostejša, bolj človeška od Kristusa; srcu je bližja, nima nobenih neskladnosti, ne preti s peklom. Ona je vsa ljubezen, sočutje in odpuščanje in more z lahkoto prikovati žensko srce za vse življenje nase.

Videl je torej deklico, ki je umela govoriti in vpraševati, in vedno je čutil v njenih vprašanjih, poleg otroškega strmenja nad njegovimi nazor, neprikrito nezaupanje proti njemu, pogosto celo strah in stud pred njegovimi besedami. Socialističen propagandist v Italiji mora pogosto in mnogo govoriti o veri in rabiti ostre besede o papežu in duhovnikih. Toda kadarkoli se je dotaknil tega predmeta, je videl v očeh deklice sovraštvo in zaničevanje proti njemu, in če jo je vprašal, so zvezele njene besede sovražno in mehki glas je bil prepojen s strupom. Bilo je jasno, da se je seznanila z antisocialistično literaturo katoličanov, in da ni v tem okrožju uživala prav nič manjšega zaupanja kakor on sam.

Tukaj v Italiji ravnajo z ženami mnogo preprostejše in siroveje kakor na Ruskem in do zadnjega časa so dale Italijanke resnično mnogo povoda za to. Ker se niso zanimale nič izven cerkve, so stale v najboljšem slučaju tuje nasproti kulturnemu delu mož in ga niso razumevale.

ga tako-le: V prvi vrsti so delničarji dobili petodstotno dividendo, za kar se je porabilo 3.600.000 kron. 1.700.000 kron so za »naporno delo« kot tantieme (nagrade) dobili člani upravnega sveta in ravnateljstev. Dotični gospodje so to nagrado dobili zato, ker so parkrat prišli k sejam. 800.000 kron so dali v razne rezervne sklade. Ostalih 8.900.000 kron in pa ostane iz leta 1912 v znesku 1.600.000 K pa so končno porabili tako-le: 1.600.000 K so prepisali na nov račun, namreč za leto 1914. **Ves drugi denar v znesku 8.900.000 so kot dividendo (Superdividende) po 12 in pol odstotka ponovno razdelili med delničarje!**

Leto 1913 je torej vsekakor bilo za uboge delničarje »jako slabo«!

Mi, navadni plebejci, smo seveda mnenja, da je čisti dobiček sedemnajst in pol krone na vsakih vplačanih sto kron že precej masten dobiček, s katerim se dá shajati. Toda, kaj se mi razumemo na denarne špekulacije!

Zanimivo je, da so tudi delničarji Montanske alpske družbe dali na svojem občnem zboru ravno tako duška nezadovoljnosti nad premajhnimi dividendami kakor se je to zgodilo na občnem zboru Trboveljske premogokopne družbe. Le, da se je tukaj pokazalo, da so gospodje zelo nevoščljivi in da bi vsak izmed njih vse skupaj najraje kar sam pograbil. Neki delničar je, sklicevaje se na »malenkostne« dividende, zahteval, naj člani upravnega sveta in ravnateljstev odstopijo nagrade v znesku 1.700.000 K v prilog delničarjem, med katere naj bi se razdelil še ta znesek. Očividno so si mislili, saj upravni svetovalci so tudi delničarji in so kot taki itak že enkrat dobili svoj delež, zakaj naj bi torej dobili še ta posebno tečen grižljaj! Pa ni šlo, prizadeti gospodje si ta svoj posebni plen, kakor je bilo pričakovati, niso pustili vzeti. V obrambo svojih »zaslužnih pravic« je nastopil predsednik Kestranek, ki je dokazoval, da iz načelnih razlogov ne gre, na tak način povišavati vrednost delnicam. Konec koncev je bil ta, da je dotični delničar ostal z dolgim nosom na cedilu.

Razume se, da se tudi izmed te gospode pri ti priliki živ krst ni spomnil onih, katerim se imajo za te lepe denarce zahvaliti, namreč delavcev. Za bogati plen, katerega so ugrabili delavski pari, so se delili in trgali kakor roparske zveri, ki se prav nič ne boje, da jim kak požirek delavske krvi in znoja obtiči v grlu. In delavci!

Sedemstotrinštirideset milijonov.

743.000.000 kron izdatkov za militarizem, to nekako je rezultat zadnjega zasedanja avstrijske in ogrske delegacije v Budimpešti. Ta ogromna svota denarja, ki so jo dične delegacije natovorile prebivalstvu, se po prestolnem govoru baje giblje v normalnih mejah!

Sedemstotrinštirideset milijonov, ta ogromni znesek ljudskega premoženja, ja zares tako »normalen«, da je vreden, ako si ga delavstvo dobro zariše v spomin.

Sedemstotrinštirideset milijonov, ki jih bomo torej morali doprinesiti kot žrtev nenasitnemu molohu, je nekaj tako velikanskega, da si navadni državljani niti ne more napraviti nobene sodbe. Nekaj bajnega, nekaj fantastičnega je to, obenem pa tudi nekaj tako groznega, da se človeku pri pomisleku na posledice

Njegovo moško samoljubje je bilo užajljeno, njegova slava spretnega propagandista je trpela vsled spopadov z deklico. Razhudil se je, razsrdil in jo je večkrat uspešno napadel. Ona pa mu je poplačala z enakim uspehom in ga prisilila, da je proti svoji navadi posvečal posebno pozornost in skrbnost pripravam za svoja predavanja v okolju.

Poleg tega je vedno videl, če je govoril o sramotni sedanosti, o zatiranju človeka in popačenju njegovega telesa in njegove duše, vedno če je razgrinjal pred svojimi poslušalci podobe bodočega življenja, v katerem bi bil človek vnanje in notranje svoboden, takrat je vedno videl čisto spremenjen obraz pred sabo. Prisluskovala je njegovim besedam z jezo močne, modre ženske, ki ji je bilo dobro znano breme življenja, prisluskovala jim je z zaupno poželjivostjo otroka, ki sliši krasno bajko, vzbujajočo sorodne zvoke v njegovi prav tako krasni, zagonetni duši.

To je zbudilo v njem predčuvstvo zmage nad močnim sovražnikom, ki je utegnil biti izboren tovariš, pogumen bojevnik za bodočnost.

Skoro eno leto je trajal ta dvoboj, ne da bi bil eden izmed njiju začutil željo, da bi se približal drugemu in bi nadaljeval boj oči v oči. Slednjič je stopil on prvi do nje:

»Gospodična, Vi ste moja stalna nasprotnica. Ali se Vam ne zdi, da bi bilo v interesu stvari boljše, če se bliže spoznava?«

tega koraka, dela kar črno pred očmi. Niti najbujnejša fantazija si o kolosalni množini tolikega denarja ne more naslikati nobene prave predstave.

Štiri nove pomorske vojne kolose se bo gradilo. Razen tega se bodo gradile tudi še tri nove križarke in šest torpedov. Veljale bodo nove ladije 427 milijonov kron. Vse to se godi v času, ko vso javnost pečejo še udarci hude neprestane krize; v času, ko brezposelnost še ni premagana in se pojavlja nova, občutna draginja žita, katero nam tržna poročila napovedujejo. Le zaraditega, da se bomo lahko postavljali, češ velemoč smo, in da se ustrezne militaristični domišljiji, naj prebivalstvo te nesrečne države plačuje preko svoje gospodarske moči in sile.

Čudno, da, prečudno gospodarstvo je to. Naša država tiči do vratu v dolgovih tako, da je nevarnost velika, da nas bodo do neizmernosti naraščajoče obresti, ki jih moramo plačevati, zadušile. Država sama je napol bankrotna, a navzlic temu novi davki, nova posojila, novi dolgovi!

Toda vкупno stanje naše države ni meščanskim poslancem nič mari. Ves vojni proračun, vse te kolosalne zneske, ki se jih bo na gori omenjeni način razmetalo, so dovolili z lahkoto srca, kakor bi šlo za kako vsakdanjo, malenkostno stvar. Vsi, nemški nacionalci, slovenski klerikalci (dr. Korošec, dr. Krek, ki je v zadnjem času prišel v delegacije kot namestnik dr. Šusteršiča), češki narodnjaki sploh vsi razen socialnih demokratov so glasovali za vse to, kakor obsedeni, kakor za stavo, kdo izmed njih je zmožen večjega izdajstva nad ljudstvom. Edini, ki so imeli poguma upreti se in povedati vladi, kar ji gre, so bili, kakor rečeno, socialni demokratje. To dejstvo so morali meščanski poslanci v svojo sramoto sami konstatirati. Storil je to nemec dr. Lecher.

Avstrijski narodi naj se torej pripravijo, da bodo plačali in se potili, da jim bo zmanjkovalo sape in se jim pred očmi bodo delali črni in modri kolobarji.

Človek bi v svojem ogorčenju skorajda rekel: prav je tako! Kajti brezbrizni Avstrijci so si potom svojih famoznih poslancev ta skrajno pretirana bremena sami nakopali. Kadar jim bodo potegnili zadnji groš iz žepa, tedaj pa se nemara bodo spametovali in dali tem poslancem, vulgo vladnim hlapcem, brco.

Boryslava.

Boryslava je pri nas na jugu malo znani kraj v Galiciji, torej v Avstriji. Nahajajo se v tem kraju precej izdatni petrolejski vrelci, jame, v katerih pridelujejo zemeljski vosek itd. ter dela v tem kraju na tisoče delavcev v jamah in na dnevu.

Za danes omenjamo le toliko, da gališki delavci nazivajo ta kraj »boryslavski pekel«, in to pove vse. V pravcatem pomenu besede zasluženo delavstvo, ki je tako teptano, izkoriščano in goljufano, da kriči vse nad delavci izvršeno lopovstvo od strani podjetništva naravnost do neba po maščevanju, je riskirajoč vse, stopilo v obupu borbo zoper svoje tlačitelje in tirane.

V tem trenutku, ko pišemo te vrstice, razsaja na Boryslavskem strastna, toda dosedaj

Rada je privolila in že skoro po prvih besedah je razplamtel boj med njima. Deklica je z največjo silo branila cerkev kot edino zavetišče, kjer si lahko odpočije trudni, izmučeni človek in kjer so vsi, neodvisni od svoje zunanosti, enako upoštevani, nakar je on odvrnil, da si ljudje ne smejo odpočivati, ampak se morajo bojevati, da je meščanska enakost nemožna brez enakosti materialnih dobrin in se skrivajo za madono ysi tisti, v katerih interesu je, da ljudje ostanejo v svoji neumnosti in nevednosti.

Odtlej so vroče razprave izpolnjevale vse njuno življenje. Ob vsakem sestanku se je nadaljeval ta brezkončni, strastni prepir in z vsakim dnem je jasneje stopala na dan ostra nesprijaznjenost njih nazorov.

Za njega je bilo življenje boj za razširjenje znanja, da zmaga nad naravnimi silami, boj za podjarmljenje skrivnostnih naravnih sil volji človeka. Vsi ljudje se morajo enako pripraviti za ta boj, katerega končni cilj je svoboda in zmaga razuma, zmaga tiste edine, najmočnejše sile, ki je vedoma delovala v svetovju. Za njo pa je obstajalo življenje v počasnem, mučnem žrtvovanju človeka, v podreditvi razuma tisti skrivnostni volji, katere zakoni in cilji so bili znani le duhovniku. Osupnjen jo je vprašal:

»Zakaj pa posečate moja predavanja? Kaj pričakujete od socializma?«

še mirna stavka, vsega v poštev prihajajočega delavstva rudnikov za zemeljski vosek.

Oblastnije so v po stavki prizadeto okrožje poslale 6 kompaniji vojaštva. Ta ukrep zna, v kolikor so nam dosedaj znane posameznosti o poteku stavke, postati naravnost usodepolen. Kratkovidnost oblastnij in njih namen nagnati delavcem strah, je povzročil, da se je doslej povsem mirno stavkujočega delavstva lotilo, vsled izzivajočega nastopanja proti njemu velikansko razburjenje, ki zna imeti naravnost nepregledne posledice. Očividno bi tamošnje podjetniške družbe vse gibanje delavcev najraje zadušile v potokih človeške krvi. Kako se vsa zadeva konča, se danes še ne more niti približno povedati. Morda bomo to storili že lahko v prihodnji številki, tedaj pa bomo v daljši razpravi tudi navedli zgodovino in vzroke tega zares obupanega boja med izžeto delavsko paro in človeško kri sesajočim bestijalnim kapitalizmom.

Gospodarski pregled.

Ravnokar po trgovinskem ministrstvu objavljeni pregled avstrijske zunanje trgovine, ki obsega dobo od 1. januarja všteti april t. l. nam jasno prikazuje dobo prehodnega stanja, v katerem se naše narodno gospodarstvo sedaj nahaja. Iz poročila je v prvi vrsti posneti, da zalaganje denarja v industrijalna podjetja (investicije) v naši državi zaostaja. Primerjaje z istim razdobjem lanskega leta je uvoz sirovega železa za 2.400.000 kron in uvoz strojev za 6.700.000 kron nazadoval. Temu nasproti je uvoz drugega blaga znatno narasel. Poskočil je ne le uvoz surovin, ki jih rabi industrija, kakor na primer pavolnata preja za 19.200.000 in ovčja volna za 15.700.000 kron, ampak poskočil je tudi uvoz že gotovih izdelkov industrije, posebno tekstilnih, (blago za obleke itd.), instrumentov (fino orodje) ur in zlatarskega blaga. Vse to kaže, da se je kupna moč naših tržišč vendar le nekoliko ojačila.

Izvoz industrijalnih izdelkov kaže istotako precejšno naraščanje. Tako je izvoz pavolnatega blaga na primer poskočil za 10.700.000, blaga iz ovčje volne za 7.600.000, železnega blaga za 6.400.000, strojev za 2.400.000 in kemikalij za 2.600.000 kron. Nazadovanje pavolnate preje v danih razmerah pravzaprav ni nobeno slabo znamenje. Kajti lanski veliki izvoz tega blaga je prištevati le okolnosti, da so ga tovarnarji vsled hude krize takorekoč pod lastno ceno razmetavali. V splošnem je torej iz poročila razvidno, da smo najhujšo krizo, vsaj kar se tiče prodaje, kolikor toliko prestali. Zaostaja le še vlaganje denarja v podjetja, kar v poglavitnem zadeva železarsko in strojevno industrijo. Ta panoga industrije torej nosi še vedno breme občutne gospodarske krize. Naravnost sumljivo pa je dejstvo, da je uvoz kamnitega premoga kakor tudi izvoz rjavega premoga močno nazadoval. V premogovnem rudništvu se depresija torej šele sedaj uveljavlja!

Številke glede trgovine z živili kažejo, da smo letos veliko več nakazani na uvoz iz tujih držav, kakor pa lani. Uvoz žita na primer je za 10.400.000, prašičev za 6.400.000 in sirovega masla za 1.100.000 kron poskočil; dočim je izvoz moke za 4 milijone kron nazadoval. Potrebni uvozu se imamo zahvaliti, da

»Vem«, je odgovorila žalostno, »da grešim in delam nesmiselno. Ampak tako lepo je Vas poslušati in sanjati o možnosti sreče vseh ljudi.«

Ni bila zelo lepa; bila je lične postave, pametnega obrazka z velikimi očmi, ki so znale biti mile in jezne, prijazne in trde. Delala je v tovarni za svilo in živela skupno s svojo staro materjo, s hromim očetom in mlajšo sestro, ki je hodila v rokodelsko šolo. Časi je bila vesela, ne glasna, toda očarujoče ljubezniva. Ljubila je muzeje in starinske cerkve in se je razvnela ob pogledu na slike in umotvore.

»Kako čudovito«, je dejala, »da so bile te krasne stvari nekoč skrite v hišah posameznih oseb in da so le posamični ljudje imeli pravico do uživanja njih lepote. Lepota mora biti vsem dostopna, samo potem je živa.«

Pogosto je govorila tako čudovito, in vedno se mu je zdelo, da so izvirale te besede iz njemu tujega duševnega čuvstvanja. Spominjala ga je na stokanje ranjenca. Čutil je, da je gojila ta deklica do življenja in do ljudi globoko, skrbno in sočutno ljubezen do matere; potrpežljivo je čakal, da bi njegova vera razplamtela njeno srce in bi spremenila tihno ljubezen v strast; zdelo se mu je, da je vedno pozorneje prisluskovala njegovim besedam in da je v srcu že soglašala z njim. In vedno ognjevitije je govoril o potrebi neumornega dejanskega boja za osvoboditev posameznika,

uvozne carine letos pri cenah živil še močnejše občutimo kakor lani. Z malim zboljšanjem v industriji se torej zajedno uveljavlja tudi draginja.

Kar se tiče naše trgovine z Ogrsko, je zaznamovanja vredno, da je izvoz naše industrije v to deželo znatno napredoval. Narasel je posebno izvoz blaga tekstilne in konfekcijske industrije. Nekoliko nazadovol pa je izvoz železnega blaga in strojev. Trgovinski promet z Ogrsko torej kaže isto sliko kakor pri ostalih državah: Zaostajanje vlaganja denarja v podjetja. Posledica tega je mali odbit železa in strojev in manjša poraba premoga.

Izpred sodišča.

Dne 4. junija se je pred deželnim sodiščem v Gradcu moral zagovarjati 25letni rudar Ivan Kraser. Vzrok njegove obtožbe je bil sledeči:

V premogovnem obratu v Hörmsdorfu pri Eibiswaldu spajajo na dnevu položeni tiri navpične jame, ki služijo za izvažanje. (Förder-schächte.) Po tirih samih pa prevažajo polne in prazne voziče s pomočjo motorja na bencin sem in tje. Dne 25. aprila, ko je strojevodja Sily zopet prepeljal večje število naloženih vozičev, je zapazil, da je neka izogibnica (Wechsel) nekaj pokvarjena. Ustavil je motor, pritegnil zavorni ročaj in postavil kompresijsko kolo na »stoj«. Nato je motor zapustil in šel naročiti neekmu delavcu po imenu Žnidar, naj pokvarjeno izogibnico popravi. Med tem pa se je Kraser podal k vlakcu, da pomaga odpenjati vozove. Ko je to delo opravil, pričel si je ogledovati motor in dasi so tovariši klicali naj pusti motor pri miru, je Kraser kompresijsko kolo s tako silo zavrtel, da je zavorni ročaj izšlo. Posledica tega je bila, da se je motor jel sam pomikati in brez vsakega vodstva zdirjal proti jami, kjer je jama obdajajočo železno ograjo predril in padel v globočino, kjer se je seveda popolnoma razbil. Žnidarja, ki je kakor rečeno popravljal izogibnico, pri čemer je bil kleče obrnjen s hrbtom proti prihajajočemu motorju, bi bil motor brezdvomno povozil, ako ne bi ga bil Sily v zadnjem hipu potegnil raz tir. Motor se je v smeri proti jami pomikal s tako brzino, da je bilo prizadevanje strojevodje Silyja, ustaviti ga, brez uspeha. Tudi poskusi rudarja Ferdinanda Wirnsbergerja zavrtiti kompresijsko kolo zopet na »stoj« so bili zaman. Sreča je bila, da ravno v tem trenutku, ko je motor v pričo prestrašenih delavcev zropotal v jamo ni bilo na dnu jame nobenih delavcev. V nasprotnem slučaju bi bilo gotovo vsacega v pravem pomenu besede razbilo. Poškodovan je bil, in sicer težko, le eden delavec, namreč Wirnsberger, ki je skušal stroj ustaviti. Odletel je namreč s tako silo v neko leseno oporo, da so ga morali spraviti v bolnišnico.

Obtoženi Kraser, ki je dejanje priznal, je za svojo lahkomišljenost bil obsojen na šest mesecev težke ječe.

Poročila iz tujine.

Nemčija.

Nedavno tega je rudniška konvencija (nekaka organizacija podjetnikov) v gorenji pruski Šleziji sklenila omejiti produkcijo za 20 odstotkov. Omejitev produkcije je povzročila gospodarska kriza. Še pred nekaj meseci se je

ljudstva, človeštva od starih okov, katerih rja se je bila globoko zajedla v duše in jih zastrupila. Ko jo je nekoč spremljal domov, ji je dejal, da jo ljubi in da jo prosi, naj bo njegova žena. Ustrašil se je, ko je videl, kak vtisk so napravile njegove besede nanjo. Umaknila se je, kakor da bi jo bil udaril, blede, s široko odprtimi očmi se je naslonila na steno, roke je skrila na hrbtu in govorila skoro v grozi:

»Slutila sem, skoro sem čutila, da bo tako prišlo, zakaj že dolgo Vas ljubim. Ali, o Bog, kaj pa bo to?«

»Zdaj pridejo dnevi sreče za tebe in za mene, dnevi najinega skupnega dela,« je vzkljknil.

»Ne,« je dejala in povsila glavo. »Ne, mi dva bi ne bila smela govoriti o ljubezni.«

»Zakaj?«

»Ali bi se ti dal poročiti v cerkvi?« ga je vprašala tiho.

»Nel!«

»Potem . . . zdravstvij!«

Naglo je odšla. On pa jo je dohitel in ji začel prigovarjati. Poslušala ga je molče, brez ugovora in dejala:

»Jaz, moj oče in moja mati smo vsi verni kristjani in bomo kot taki tudi umrli. Zakon, sklenjen v civilnem uradu, zame ni noben zakon. Če se rode v takem zakonu otroci, vem, da bodo nesrečni. Samo cerkven zakon posveti ljubezen, samo cerkven zakon podeli srečo in mir.«

v teh krajih pridelavalo več premoga kakor ga je bilo treba. To je povzročilo, da so podjetniki že takrat bili prisiljeni produkcijo nekoliko omejevati, toda ne v tako velikem obsegu kakor se je to zgodilo sedaj. Cene premoga so v Gorenji Šleziji s prvim aprilom sicer padle, a na produkcijo znižanje cen nima nobenega vpliva, ker so zaloge iz prejšnjega časa prevelike. Rudarji ne hodite v Nemčijo.

Rusija.

Vsi znaki kažejo, da se industrija v Rusiji nahaja v mogočnem razvoju. Kot dokaz temu navajamo nekaj števil. Tako na primer je v premogovnem okrožju doneškem, ki je eno izmed najvažnejših cele Rusije, začetkom leta 1911 bilo 136.000 delavcev, začetkom leta 1912 147.000 delavcev in začetkom leta 1913 že 163.000 delavcev uposlenih. Začetkom leta 1914 je število v tem okrožju zaposlenih delavcev zopet naraslo, vendar pa podatki glede natančnega števila še manjkajo.

V železnem rudništvu je število delavstva tudi znatno poskočilo. V vseh treh okrožjih, v katerih v Rusiji kopljejo železno rudo je začetkom leta 1911 znašalo število uposlenih delavcev 237.000, začetkom leta 1912 celo že 264.000. V železarski industriji se je leta 1912 in 1913 v Rusiji delalo s polnim parom, in je tudi produkcija te industrije v teh letih prekašala vso dosedanjo produkcijo. Industrializacija Rusije torej mahoma napreduje.

Italija.

V Napulju so stavkali uslužbenci cestne železnice (tramvaj) ravno en mesec. Vzrok sedaj končane stavke je bil odpust nekega kontrolorja. Ker pa se je družba cestne železnice že od vsega začetka kazala zelo trdovratna, niso hoteli uslužbenci stavkati samo radi omenjenega odpusta, ampak so tekom stavke stavili tudi še plačilne zahteve. Skušala si je družba pomagati na vse načine. S pomočjo mestne uprave je, v kolikor je to bilo mogoče, opravljala promet z avtomobili, a vse zaman. Po enomesečnem boju je družba zahtevam uslužbencev na celi črti morala ugoditi. Vrh tega pa je uslužbencem za ves čas stavke še morala plačati polovico, vsled stavke izgubljene zaslužka.

Anglija.

V neki premogovni jami v Barnsleyu je bilo vsled eksplozije premogovnega prahu ubitih 11 rudarjev. Nesreča se je zgodila dne 2. t. m. Ogenj, ki ga je eksplozija zanetila so k sreči še pravočasno pogasili in so s tem preprečili velikansko jamsko katastrofo, ki bi drugače neizogibno bila nastala.

Srečna Avstrija.

Zlobni rdečkarji bi svetu vedno radi natvezili, da smo pri nas v Avstriji z vsako stvarjo za drugimi državami, ki nas baje povsod in v vsakem oziru na vseh poljih narodnega gospodarstva prekašajo. Evo vam dokaza, da to ni vselej resnica. Iz nastopnega je pač jasno razvidno, da se je vsaj v eni stvari povspela tudi naša država na čelo vsem ostalim, če že ne na polju industrije, trgovine in delavskih plač, pa vsaj v draginji.

Da zavzemamo v tem oziru v resnici prvo in »častno« mesto, nam dokazuje poročilo o tržnih cenah, ki ga je dne 3. junija t. l. objavilo avstrijsko trgovinsko ministrstvo. Poročilo za-

Zdaj je videl razločno, da se ne bo tako lahko udala. Seveda tudi on ni mogel odjenjati. Ločila sta se in ob slovesu je dejala deklica:

»Nikdar ne mučiva drug drugega. Ne išči sestanka z menoj . . . Ah, če bi mogel proč! Jaz ne morem, jaz sem tako revna . . .«

»Jaz ne obljubim ničesar,« je odvrnil.

In pričel se je boj dveh močnih narav; seveda sta se sešla, in celo pogosteje kakor preje, zakaj ljubila sta drug drugega in sta iskala te sestanke, potihem se nadejajoča, da eden izmed njih ne bo prenesel muk nezadovoljnega, kvišku plapolajočega čuvstva. Njiju sestanki so bili polni obupa in srčnih boleti; on se je čutil vsakokrat popolnoma slabotnega in kakor razbitega, ona pa je šla vsa v solzah k spovedi. On je vedel to in zdelo se mu je, da se črno zidovje tonzuronoscev z vsakim dnem jači in viša in da ju bo ločilo do smrti.

Nekoč, ko sta se šla na praznik šetat izven mesta, mu je ušlo, ne da bi bil mislil na to, pretenje:

»Veš, včasih se mi zazdi, da bi te utegnil umoriti . . .«

Molčala je.

»Ali si slišala, kaj sem dejal?«

»Da,« je odvrnila in mu zrla ljubeznipolno v obraz. Zdaj je vedel, da bi preje umrla, kakor pa odjenjala. Pred tem »da« jo je bil včasih objel in poljuboval. Ona se je branila, toda njen

jedno tudi dokazuje »blagodejni« vpliv visokih carin na cene živil. Po tem uradnem poročilu so bile povprečne cene pšenice za meterski stot (100 kg) zadnjega tedna v:

Chicago	K 17:95
Antverpnu	K 18:45
Brajli	K 18:57
Londonu	K 18:91
Berlinu	K 25:22
Parizu	K 28:47
Budimpešti	K 28:70
Dunaju	K 29:15

Poročilo nam torej v prvi vrsti predočuje resnično nizko ceno pšenici na svetovnem trgu. Chicago, Antwerpen, Brajla n London so dejanski dokazi za to. V onih deželah, kjer ne pobirajo nobene carine na uvažanje žita stane meterski stot pšenice 18 do 19 kron. Mnogo višja je cena pšenici v Parizu in Berlinu, kajti Francija in Nemčija že pobirata carine na žito, dasi ne tako visoke kakor Avstrija. Najvišjo ceno za pšenico pa morajo plačevati Avstrijci in Ogrji! **Mi avstrijski prebivalci moramo vsak meterski stot pšenice plačevati za več kakor 10 kron dražje, kakor pa prebivalci onih dežel, kojih vlade ne pobirajo nobene carine na žito.**

Isto razmerje je tudi pri rži. Meterski stot ruske rži stane brez carine v Roterdamu 15 K 5 vin., v Berlinu že 20 K 57 vin., in na **Dunaju celo 21 K 50 vin.** Tudi turščica je pri nas dražja kakor povsod drugod.

Glede cene moki nas pouči sledeča primera: Meterski stot moke stane v:

New Jorku	K 24:70
Londonu	K 29:63
Berlinu	K 31:01
Parizu	K 34:58
Budimpešti	K 44:—
Dunaju	K 45:51

Da smo torej vsaj kar se tiče draginje, gospodarske mizerije, brezposelnosti, najmanjših delavskih plač in najvišjih cen za živež preosili vse ostale kulturne države, se imamo zahvaliti modrim našim vladam in pa meščanskim poslancem vseh narodov in ver, ki tem vladam izkazujejo hlapčevske službe.

Rdečkarji naj torej drže jezik lepo za zobmi in naj ne pripovedujejo vedno, da je Avstrija povsod zadnja.

Shodi.

Labinj. V nedeljo dne 24. maja t. l. se je vršil v dvorani tukajšnje občinske hiše javen od strani rudarjev dobro obiskan shod. Poročal je na shodu o novem nezgodnem zavarovanju sodrug Tokan iz Ljubljane, ki je proti koncu kazal na velikanske dobičke rudniških podjetnikov ter povdarjal nujno potrebo močne in trdne strokovne organizacije rudarjev. Dejal je, da bo vsled novega zakona nastalo novo delo, ker bo treba stati na straži, da se po kaki nesreči prizadetim rudarjem od strani rudarske zavarovalnice ne bo godila nobena krivica. Na pomoč, od strani organizacije, bodo v takih slučajih smeli računati seveda le organizirani rudarji. Vsled zastopstva in zagovorništvu pri raznih bodočih razpravah nas čakajo nove naloge, treba se je torej poprijeti z vso vnemo dela za organizacijo itd.

Še predno se je shod vršil, se je v društvenih prostorih vršilo posvetovanje glede

odpor je bil vedno šibkejši in on je bil upal, da bo nekega dne podlegla in da mu bo ženski nagon pripomogel do zmage nad njo. Zdaj pa je razumel, da bi to ne bila nobena zmaga, ampak podjarmljenje. Od tedaj ni več vzbujal ženske v njej.

Tako je potoval z njo skozi temne koge njenih misli o življenju, prižgal je v njej vse luči, ki so mu bile dostopne, toda ona je prisluškovala njegovim besedam, kakor slepa, s sanjaviim usmevom v očeh, videla ni ničesar in mu ni verjela.

Nekdaj mu je dejala:

»Včasih sprevidim, da je možno vse, o čemer govoriš. Sodim pa, da pride to od tega, ker te ljubim! Vse razumem, nimam pa vere, ne morem verjeti! In če odideš, izgine vse, kar je s teboj v zvezi.«

Ta drama je trajala skoro dve leti, dokler ni deklica omagala in zbolela. Opustil je svoje delo, opustil delovanje v strankini organizaciji, zadolžil se je, ogibal se je sodrugov in je neprenehoma korakal v bližini njenega stanovanja gor in dol ali pa je sedel ob postelji bolnice. Videl je, da je dogorevala kakor sveča in je bila z vsakim dnem prozornejša, dočim je bolni ogenj v njenih očeh vedno jasneje plamtel.

»Pripoveduj mi o življenju, o bodočnosti« — ga je prosila.

končne izvedbe pobiranja prispevkov po hišah. V ta namen je za vsak večji v poštev prihajajoči kraj določiti vsaj po enega zaupnika, ki bo nabiral člane, izročal članom strokovni list in pobiral prispevke. Zaupniki, ki kakor se zdi, že sami prihajajo do prepričanja, da za nadalje drugače ne pojde, so obljubili in sklenili, da bodo tozadevni nasvet sodruga Tokana izvedli. Upamo, da ne ostane samo pri besedah in obljubi, temveč da se to dejansko tudi zgodi. Grajal je sodrug Tokan tudi neredno obračunavanje funkcionarjev s centralnim vodstvom in jim je polagal na srce, naj se v tem oziru drže reda, da ne bo večnih pritožb, posebno kar se tiče odpošiljanja onega denarja, ki po obračunih spada v centralno blagajno Unije.

Na shodu so zbrani rudarji govorniku živahno pritrjevali. Sploh se da sklepati, da so med Karpano Vineškimi rudarji za strokovno organizacijo tla zelo ugodna. Treba je le agitacijsko in organizacijsko delo med njimi od strani funkcionarjev opravljati nekoliko živahneje kakor doslej, ter izvesti obiskanje članov na domu in šlo bo.

Dopisi.

Rožna Dolina. (Rosental.) V petek dne 5. t. m. se je v Rožni Dolini pri Köflachu na tretji etaži pomožne jame tukajšnjega premogovnika pripetila obžalovanja vredna nezgoda, koje žrtev je postal 22letni rudar Martin Reiter, doma iz Ljutomera. Ko je ob koncu šihta imel Reiter zapustiti jamo, si je hotel prihraniti pot na ta način, da se s praznim vozičom vred na dvigalu potegne kvišku. Zavirač dvigala gori seveda ni mogel vedeti kaj namerava Reiter. Ko je Reiter porinil vozič v dvigalo, je dal zaviraču znamenje. V tem trenutku, ko je hotel skočiti sam v dvigalo, se je dvigalo jelo pomikati kvišku, tako, da je nesrečnega delavca med dvigalo in jamsko steno zagobjdilo in v pravem pomenu besede strlo. Težko ponesrečenega delavca so spravili v splošno bolnišnico v Vojsbergu. Upanja, da bi okreval ni. Vzrok nesreče je izkoriščevalni zistem tukajšnje rudniške uprave, ki brez vsacega pomisleka nastavlja neizkušene delavce k najnevarnejšim opravilom ne brigajoč se za nobene predpise. Morda pa se tudi misli, da je še dosti slovenskih proletarcev in da torej ni nobena posebna nesreča, če enemu stare kosti!

Črno. Pred kratkem je tukajšnji dopisnik »Mira«, ki ga pri nas pozna vsak otrok, napisal v ta list tako jezuitsko notico, o našem sodrugu Vaišu, da je vredna omeniti jo v celoti. Od svetega vinskega duha udarjeni tonzuriranec je zapisal:

»Socialni demokrat Weisch je menda predlagal pri bratovski skladnici, naj bi imela ista nekako predpravico pri nakupu hiš, ki stojijo na nekdanjem zemljišču bratovske skladnice. To vam je pa pravi delavski prijatelj — ali pa je trep.«

Kaj je sodrug Vaiš predlagal v resnici? Ne bratovska skladnica naj bi imela predpravico za nakup omenjenih hiš na nekdanjem zemljišču bratovske skladnice pač pa člani bratovske skladnice. To je vendar nekaj družega, kali? No pa farovski dopisnik je to vedel, zato pa je za vse slučaje porabil besedo »menda«, da si pusti odprta vratica. Njegov namen pa je bil, sodruga Vaiša v javnosti oblatiti. Sploh je notica nalašč tako hinavsko sestavljena in zlagana, da je klerikalna hudobija naravnost prozorna. Ni torej sodrug Vaiš »trep«, pač pa je oni, ki je to notico zapisal, infamen »tepec«.

Trbovlje. Ker je bilo na binkoštno nedeljo slabo vreme, se bo vršila slavnost desetletnega obstoja rudarske podružnice v nedeljo dne 14. t. m. ob 3. popoldne na dvorišču Delavskega doma.

Razne vesti.

Zgodovinski koledarj. Dne 31. avgusta t. l. bo poteklo ravno 50 let odkar je umrl prvoboritelj delavskega gibanja, sijajni govornik, pisatelj in neprekosljivi agitator Ferdinand La-

sale. Gotovo bo tudi avstrijsko delavstvo ta zgodovinski trenotek primerno proslavilo.

Naši državni dolgovi. Sodrug dr. Ellenbogen opisuje v svojem članku v »Kampju« naše državne dolgove. Po tem dosegajo avstrijski državni dolgovi višino 12 in pol milijard kron, ali 429 K na vsakega prebivalca. Draga nam naša domovina je torej, kakor videti, res draga. Juhuhu, živijo! Le tako naprej in državni bankerot nam je zagotovljen.

LISTNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVNIŠTVA.

Tovarišem vseh krajev naznanjamo, da je v Ljubljani izšla zelo zanimiva knjižica »Škof proti župniku«. Vsebina knjižice se nanaša na izvirne podatke in nudi upogled v zakulisje duhovskega življenja. Posebno pa je iz nje razvidno, s kako satansko, maščevalno hudobijo preganja škof duhovnika, ki svojega vpliva, cerkev in vero noče zlorabljeti v korist umazane klerikalne politike. Omenjamo, da je knjižica bila zaplenjena, in je bila rešena s pomočjo interpelacije v državnem zboru. Stane 1 krono, po pošti 10 vin. več. Kdor bi jo izmed naših tovarišev želel kupiti, mu jo prav radi preskrbimo, pošlje naj nam denar eventualno tudi v poštinih znamkah naprej.

Zaupnikom, ki smo jih v gotovih zadevah glede »Rudarskega koledarja« naprosili, nujno prosimo, da nam čim preje ustrežejo. Mudi se!

I. Jax & sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17
priporoča svojo bogato zalogo
šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Stroji za pletenje
(Strickmaschinen).

Pisalni stroji, Adler

Vozna kolesa.

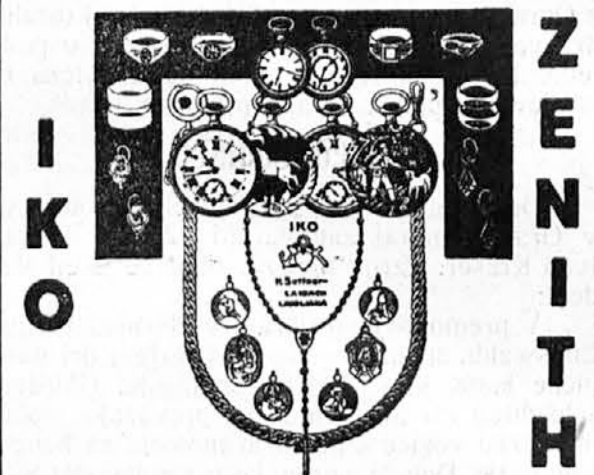
Ceniki zastoj in franko.

Najcenejša ura

ni navidez cena bazarska ura, ki se hitro pokvari in imate z njo vedno stroške za popravila, marveč trajno dobro idoča, zanesljiva švicarska ura, ki zaleže tri slabe bazarske ure. Svetovno znano je, da dobavlja trgovina z urami firma H. Suttner v Ljubljani št. 10, le najtočnejše idoče, trpežne švicarske ure po originalnih tovarniških cenah.

Krasen cenik s tisoči ilustracij gratis in franko.

Št. 410 Patent Roskopf ura, idoča 36 ur K 4-10
Št. 698 Niklasta cil. rem. ura K 5-50
Št. 719 Srebrna remontoarna ura K 7-80
Št. 721 Srebrna remont. ura, 6 rubinov K 11-50
Št. 723 Srebrna cil. rem. ura, 6 rub. močne pokr. K 11-70
Št. 727 Srebrna rem. ura, 6 rubinov, grav. kolesje, močne pokrove K 12-—
Št. 748 Srebrna rem. ura, dvojen plašč K 13-50
Št. 38 Amer. duple zlata verižica mod. fazona . K 5-60
Niklasta verižica K 1-—
Št. 556 Dolga srebrna ženska verižica, 150 cm dolga, masivna K 5-—

Razpošilja po povzetju ali proti naprej vposlanem znesku. Če kaj ne ugaja, se vrne denar.

H. SUTTNER v Ljubljani šte. 10.

Ta razpošiljalnica nima nobene podružnice.
Lastna tovarna ur v Švici.
Znamka „IKO“ slovi po celem svetu.
Glavno zastopstvo tovarne ur „ZENITH“.

Svetovna eksp. trgovina z boljšimi urami.

Rudarji, agitirajte med svojimi tovariši za pristop v strokovno organizacijo, in širite povsod »Rudarja« in »Zarjo«.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo
obrestuje

≡ hranilne vloge po 5% ≡

od dne vloge do dne dviga.

Rentni davek plača zavod sam.

Sprejema vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Dovoljuje posojila svojim članom proti zadostnemu poroštvu. Trgovcem, obrtnikom in zadrugam, ki postanejo člani, se eskomptujejo menice in vnovčujejo fakture.

Uradne ure vsak delavnik od 8. do 12. in 3. do 5. ure popoldne, o sobotah in dnevih pred prazniki od 8. do 1. ure popoldne.

Koder prebivajo Slovenci povsod je razširjen

„Slov. Ilustr. Tednik“

Vsakdo ga rad čita.

Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov.

Potniki

v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električno razsvetljavo, brezličnim brzozjavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopelj l. t. d.

— Odhod parnikov: —

v sev. Ameriko vsako soboto, v juž. Ameriko vsakih 14 dni.

Trst-Newyork, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.

Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno glavna agentura za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

Simon Kmetetz Ljubljana,

— Kolodvorska ulica šte. 26. —